

ŞAKUL , GİBİ...

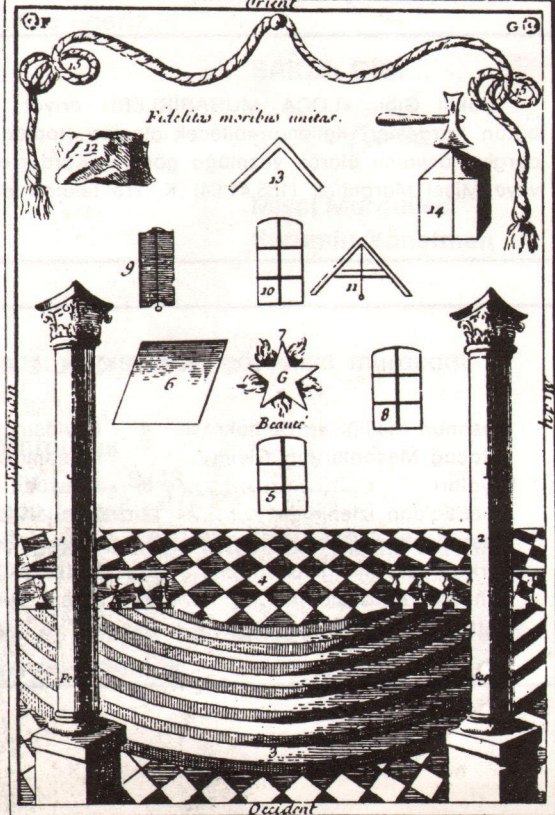
MASONLAR İÇİN DERGİ

CİLT 1

SAYI 8

KASIM 1988

Plan de la Loge de l'Apprenti Compagnon

KAPAKTAKİ RESİM

Louis Travenol'un 1744 tarihinde, Fransa'da yayınlanan «Catechisme Des Francs - Maçons» adlı kitabından, Çırak - Kalfa Locası için Çalışma Tablosu. Bu, zamanla modern Çalışma Tablomuza dönüşecek olan tabloların ilk matbu örneklerindedir.

1. Jaquin Sütunu	7. Alev Saçan Yıldız	14. Tepeli Küp Taş
2. Boasse Sütunu	8. Güney Penceresi	15. Püsküllü Kordon
3. Mabede giden 7 basamak	9. Şakul	A) Büyük Üstadın Yeri
4. Mozaik Döşeme	10. Doğu Penceresi	B) I Nâzırın Yeri
5. Batı Penceresi	11. Tesviye	C) II Nâzırın Yeri
6. Üstat Tablosu	12. Ham Taş	D) Yemin Kürsüsü
	13. Gönye	E) Tabure
		F. G.H.) 3 Nür

Şakul Gibi, «LOCA MUHABİRLERİ» arıyor. Localarında yer alan ve bütün Kardeşleri ilgilendirebilecek olayları (toplantı, konuşma, panel, vs...) dergiye devamlı olarak yazmağa gönüllü Kardeşlerin, Ziya Umur (160 84 74) veya Mişel Margulies (165 41 04) K.'lere telefon etmeleri rica olunur.

İ Ç İ N D E K İ L E R

Masonun Kişiliği ve Demokrasi	4	Paylaşmak	22
Ortaçağ Masonlarının Giyim		Masonların Dünyasından	23
Eşyaları	8	Okuyucu Mektupları	28
Amerika'dan İzlenimler	12	Sorular???	29
Meşrutiyetten Önce		«Büyük Şark» Dergisi'nden	31
Türkiye'deki Masonluk (III)	13	Kareli Bulmaca	34
Sanatkâr Kardeşlerimiz (2)	16	Adem Hürrem Birader	35
Gotthold Ephraim Lessing	19		

ŞAKUL GİBİ MASONLAR İÇİN DERGI

Sayı : 8 Yıl : 1 Kasım 1988

Zircirlukuyu Cad. 9/13
Etiler 80600 İstanbul

Sahibi ve
Sorumlu Yönetmen :

Y. Müh.
Mişel MARGULİES

Yazı İşleri :
Prof. Dr. Ziya UMUR

Temmuz ve Ağustos ayları hariç her ayın üçüncü haftasında yayınlanır. Posta ile ve yalnız Mason olan abonelere gönderilir. Dergide çıkan imzalı yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Gönderilen yazılar iade edilmez.

Dizgi - Baskı :

YENİLİK BASIMEVİ
San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel. : 143 55 72 - 145 35 74

EDİTÖRÜN

YAZI

MASASINDAN

MASON LOCASI bir Mektep değildir.

Hiç kimse, başkasını yetiştirip terbiye etmeği kendisine vazife edmemelidir.

Buraya gelenler, zaten «olgun» insanlardır. Fakat «mükemmel» denilen şey insana mahsus olmadığından, «tekâmül» daima mümkündür. Her Mason, olduğundan daha çok, «kemâl»le doğru yaklaşmalıdır.

Masonluğun bir «Mektep» olduğunu diyenler, orada olgunlaşacağımızı söyledikten başka, «ham taş, ismi altında, kabiliyetli gördüklerimizi alıp yetiştiririz», diye iddia ederler. Halbuki onların «ham taş» dedikleri, olsa olsa «ham Mason»'dur.

Masonluğa «Mektep» diyenler, Locaların bir nevi «Meslek Mozayığı» halinde olmalarını isterler; değişik mesleklerden insanlar bir araya gelsinler, bir ahenk kurup «insanlığı temsil etsinler», derler. Çok
(Devamı 7. Sahlfede)

MASON'UN KİŞİLİĞİ VE DEMOKRASİ

Prof. Dr. Ziya UMUR

Toplantılarımızın birisinde, bir kardeş; «Demokratik usuller kayboluyor.» demişti.

Biz, «Demokratik» bir topluluk muyuz?

Demokrasi denilen usulde, bir yekûn yapılır ve yekûnun ortalaması alınır. Cemiyetin bütün fertleri, orada, söz sahibi edilmek istenir. Ancak, bu fertlerin her birisinin, **teker, teker**, en iyiyi düşünebilecekleri **şüpheli** kalır. Çünkü geniş ve üniform olmayan bir kalabalığın içinde bulunan herkesin, istisnasız, her şeyi etraflı düşünerek, tamamen doğru bir kanaate varacağı tasavvur edilemez: Doğrularla eğrilerin, iyilerle kötülerin yekûnunun ortalamasına itibar edilmek istenir. Doğrusu ve yanlışı, iyi düşüneni ve daha az iyi düşüneni ile iyi niyetli veya kötü niyetli ile yapılan yekûn sonunda, cemiyetin umumî temayülünün, doğru olarak ortaya çıktığı farzedilir: Cemiyetin ortalama yekûnunda, o cemiyetin hüsnüniyet ve aklı selimi'nin hâkim olduğu kabûl edilir.

Bu nazariyenin temelinde şu hakikat vardır : Halkın sesi, Hakkın sesi (**Vox populi vox dei**). Veya şu hadis vardır: Ümmetim dalâlet yolunda birleşmez (**Lâ tectemiü Ümmeti aleddalâle**: Hazret-i Muhammed).

Bugün, demokratik bir cemiyetin idaresinde kullanılan usûl bu düşünceye dayanır, çünkü demokratik idare, cemiyetin tamamına hitap etmek mecburiyetindedir. O «tamam»'in temayülü yanlışı olmaz, doğru yolu gösterir.

Bizim Mason topluluğumuz, rastgele bir kalabalıktan değil, birer birer **seçilmiş** fertlerden teşekkül etmektedir. Topluluğumuzun her kişinin tekâmül etmiş, en azından tekâmüle elverişli insanlar olduğu kabûl edilir. Buradaki «kabûl edilir», sözü, farz edilir, arzu edilir, manasına gelmez; hakikatin ifadesidir.

Her birimiz, bir sürü tahkikattan geçerek buraya geldik. Tahkikatımızı yapanlar **mükemmel** insanlardı. Hakkımızda müsbet bir kanaat belirtmeden önce, her birimizin, birer birer, hüsnüniyet sahibi, aklı selim ile hareket etmesini bilen, vicdanlarındaki kanaati dinleyen kimseler olduğumuzu görmüş, oylarını ona göre kullanmışlardı.

Şahsiyetleri, birer birer ve tamamen müsbet olarak belirtilmiş fertlerden müteşekkil bir Cemiyetin içinde, artık, o fertlerin yekûnunun düşüncesine itibar etmeğe imkân (veya lüzum) kalmaz. Bizim topluluğumuzdaki her kişi, kendi başına müstakil bir varlık olarak alınır, Masonluğun hükmî şahsiyeti içinde, eriyip kaybolmaz. Bu bakımdan Masonların topluluğu, içinde halk (**demos**) olmayan, bir seçkinler (**aristokrat**) cemiyetidir.

Buna inanmak zarureti vardır, çünkü Masonlar haricî âlemdeki faaliyetlerini, Teşkilât olarak değil, **Fert** olarak yürüteceklerdir.

Masonluğun bu hususiyeti bir çok noktalarda ortaya çıkar :

İşte, Masonluğa teklif edilen bir «haricî», üç, bazen altı, veya on biraderin müsbet tahkikatlarından sonra, bütün biraderlerin tasvibine mazhar olduğu halde, **ÜÇ** istisnası varsa bir neticeye varamamakta, haricî, haricî olarak kalmaktadır. Hattâ bazı Obediyanslarda, **ÜÇ** değil bir **Tek** muhalif Masonun re'yi, aynı neticeye götürülebilmektedir. Bizde iki muhalif, işi yavaşlatıyor; üç muhalif tamamen engel olabiliyor.

İçimizde bazen, bu usulün iyi bir şey olup olmadığı tereddüdünün doğduğunu biliyoruz. Deniyor ki, fikrini beyan etmeğe bile mecbur olmayan bir biradere, bu kadar büyük bir yetki verilmeli midir?

Bunun sebebi, yukarıda verdiğim açıklamadan anlaşılabilir: Oy kullanan biraderler, alelâde rakkamlardan (kellelerden) ibaret değil; her birisi, bütün Masonluğun, hiç değilse bazı hayatî meseleleri üzerinde, tek başına müessir olabilecek, seçilmiş şahsiyetlerinden birisidir.

Bu usulün mahzuru yok mudur? Elbette vardır! Masonları teşkil eden kişiler içinde, arzu edilenden daha az iyi düşünebilen kimseler olabilir. Olmamalı idi, ama olabilir, oluyor ve olacak... Çünkü, Mason bile olsak, «insan» sıfatı ile, eksiklerimiz vardır. Fakat, istisnâ bazı hallerde mahzurları olabilir diye usulümüzü bozmak, daha büyük mahzurlar doğurur. Bir yanlış düzeltceğiz diye yüz yanlış yapmamız mümkün olur. Bütün bunlar, çok uzun seneler içinde tecrübe edildiği içindir ki, şimdiki yolumuza gelinmiştir. Eğer, meselâ, ekseriyetle seçerek üye olsa idik, bir Muhterem Mahfel'in elli azasının, 26'sı bir türlü, kalan 24'ü başka türlü düşünebilecekti! Ve biz, celsede hazır bulunmaları şartı ile, 26'sının düşüncesine uyarak, geri kalan 24'ünü yok saymağa mecbur kalacaktık. Bu aşırı nisbetlere gitmesek bile, Loca içinde, «ahenk», değil «zıtlık» olacaktı!

O vakit, hangimiz Mason olmağı isterdik? Biz, burada, şahsiyetlerimizi «ekseriyet»'in içinde kaybedecek insanlar değiliz. Böyle olduğu için Masonluğun, büyük bir fikir müsamahasına ihtiyacı vardır. Aşırı uçlara düşmemek şartı ile, herkes başka türlü düşünebilir. Bu, alelâde bir retorik lakırdısı değil, «herkes düşündüğü gibi hareket edebilir», demektir Prensiplerimizin, teferruata inmemesinin, çok umumî çerçeveler içinde kalmasının sebebi budur.

(Burada, parantez içinde hatırlatalım: Fikir, yani düşünce konusunda «müsamaha», mümkün ve lüzumludur. Ama, **iman** ettiğimiz meselelerde «müsamaha» olmaz).

Şu mesele, yine açık kalabilir: Şimdiye kadar söylediklerimle, yine muhtabık olmakla beraber, denecek ki: Madem ki bir kardeşimiz muhalif rey kullanacak, bâri söylesin, tenevvür edelim, biz de muhalefet edelim. Hiç olmazsa Üstad-ı Muhterem'e söylesin, O da icabına baksın!

Bu düşünce doğru olsa idi, iki, üç hattâ bir tek oyun muhalefetinin kâfi geleceği şeklindeki prensip, hiç bir zaman ortaya çıkmazdı. Eğer, **tek muhalif** olan ben, Üstadı Muhterem'e söyleyip, O'nun bir çözüm yolu bulmasını isteyecek olsam, **benim tek** re'yimin ne kıymeti olur? İşi gören BEN değilim, Üstadı Muhteremdir!

Yahut, başkalarını ikna' edecek olsam, **benim tek** oyumun değil, bir sürü kardeşimin müşterek oylarının kullanılması bir rol oynamaktadır! Yani, ben, o zaman, benim düşündüğüm istikamette rey vermeleri için, kardeşlerim üzerinde tesir etme faaliyetinde bulunacaktım.

Masonluğumuzda böyle şeyler yoktur.

Topluluğumuz içinde, her birimiz, kendi başına bir Varlık olarak kabul edilmelidir.

Zaten, dış âlemdaki faaliyetini, Teşkilât olarak değil, Fert olarak yapmakta, içimizden bir tek fert, bazen, bütün Teşkilâtın faaliyetini durdurabilmektedir.

Söylemekten çekinmeyelim: Bizde, umumî manadaki «Demokrasi» yoktur. Biz, cemiyetimizin «Aristokrat Şövalyeleri»yiz. Ferdîyetçilik, ekserî işlerimizde hâkimdir.

Bu fertlerin, teker teker alınırlarsa, birbirlerinden farklı temâyülleri ola-

bilir. Kimisi sosyal, kimisi liberal temayüllere sahiptir. Masonluk, umumî prensipleri ile, bu temayülleri teşvik edebilir. Fakat, teşvikini, **ekseriyet** kuvvetine dayanarak yapmağa hakkı yoktur. İnandırmak (ikna') yoluyla, insanlar üzerinde, birer birer tesir ederek yapabilir. Burada, unutulmaması gereken nokta şudur: Hiç bir Masonun faaliyeti, Masonluğun «Ana Prensiplerine» aykırı olamaz: Hürriyet, eşitlik, kardeşlik, adalet... Bunlar, bizim «**dogma**»'larımızdır. Burada müsamaha olmaz: Kardeşlerimiz, aşırı uçlara kayamazlar.

Bu prensiplerimizin uygulanması için, başta gelen şartımız: Disiplin'dir.

Kendi aramızda, iç idaremizde, bir nevi «demokrasi» usulü yok, değildir. Meselâ Üstad-ı Muhteremimizi, 'ekseriyetle seçiyoruz. Alelâde bir kardeşimizi, seçimle, kendi üstümüzde bir yere koyuyoruz. Ama Üstadı Muhterem: Eşitler arasında Birinci'dir: **Primus inter pares!**

Masonluğun, haricî âlem karşısındaki tutumu mevzuunda, «demokratik» hareket tarzı, tehlikeli, hattâ bazen «komik» olabilir.

Her hangi bir konuda «menfi» rey veren biraderler çok düşünelmelidirler. Her şeye rağmen «hatalı» hareket etmeleri, yine de mümkündür. Ama biz, onların çok düşündüklerine inanıyoruz, inanmağa mecburuz ve kanaatlerine hürmet ediyoruz.

EDİTÖRÜN YAZI MASASINDAN (DEVAM)

güzel bir düşünce, ama, Masonluğun gayesi «**BU**» değil. İsteyen, o gayeye uygun bir dernek kurabilir.

Biz, Masonluğu, kendimiz icat etmedik, İngiltere ve Avrupadaki

Masonluğu kopye ettik ve ediyoruz. İngilterede, sırf doktorların, sırf mühendislerin veya her hangi bir meslek erbabının toplandığı Localar var. Böyle olmasında kim, ne mahzur görüyor?

ATALARIMIZ ORTAÇAĞ MASONLARININ GİYİM EŞYALARI

En eski masonik evraklardan Regius elyazmasından takriben 30 sene evvel, Kral III'üncü Edward, köylülerin masraflarını sınırlayan bir kanun vaz etmişti :

«... taşıyıcılar, saban sürücüler, öküz, inek, davar çobanları, süt işçileri, ve diğer bütün hayvan bakıcıları, buğday döğücüleri, ve bütün hayvan ve çiftlik bakıcıları ve 40 şiling kıymetinde eşya veya sığırı olmayan her cins kişiler, yalnız battaniye veya 12 pens kıymetinde kırmızı yünlü giyebilecekler ve bellerine sınıflarına uygun keten kuşak saracaklardır...

Ve irade edilmiştir ki herhangi biri, yukarıdaki noktalara aykırı giyinir veya hareket ederse, ceza olarak, kurallara aykırı olarak giydiği kıyafetler, Kralın lehinde müsadere edilecektir »

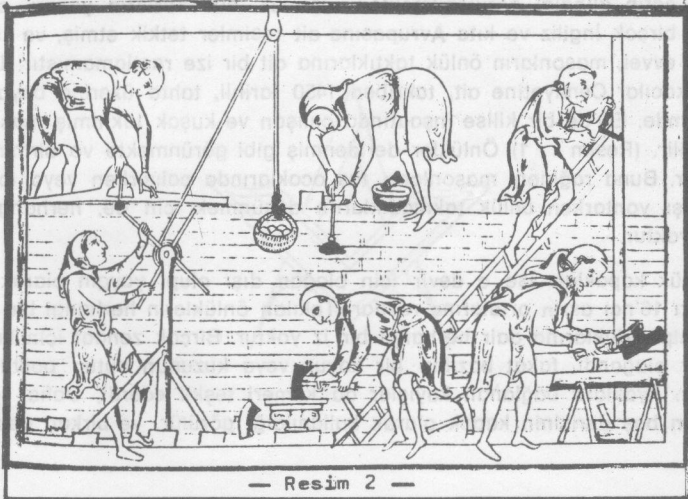
Şantiyede çalışan masonların, bu nizamla ne kadar riayet etmeleri gerektiği bilinmemektedir. Kışın işsiz olanlarla, şantiyeden uzakta çalışanlar herhalde, ve şantiyede çalışan vasıfsız işçiler de muhtemelen, bu kurallara tabi idiler. Giysilerinin kumaşının kaba, yağlı, yıkanmamış ve yıkanamaz yün veya deri olduğunu kabul edebiliriz.

13'üncü asrın ortalarına doğru, muhtelif zenaat erbapları, belirli kıyafetler giymeye başlamışlardı, ve bunlar bilchare, gildlerin ve şehir esnaf birliklerinin üniformalarına dönüşecekti. Mesela bakkallar kızıl ve yeşil, tuhafiyeciler beyaz ve mavi ve balıkçılar da mavi giyinirlerdi. Masonların belirli bir kıyafet giydiklerine dair bir kayıt olmamakla beraber, masonlarla ilgili bir gild'in bulunduğu nadir şehirlerden birindekilerin, böyle ayrıcalığı bir kıyafetleri olduğu imkân dahilindedir.

Her iki cins için olağan giysi iki entariden ibaretti. Altta giyilenin adı **gipon** olup, dar kolları ve düz, dar eteği vardı. Üstte giyilen **cotehardie** adlı kolsuz elbise daha az şekilli idi ve önden yırtmaçlı bol bir eteği vardı. İşçi sınıfkıların uzunluğu, dizlere kadar idi. **Gipon**'un tepesi bir kakulete şeklinde olup, bu kakuletenin üzerinde muhtelif şekillerde şapkalar giyilirdi.

Bunların arasında boneler, bereler, sivri tepeliler ve bazı geniş kenarlılar görülebilirdi. Bacaklar kumaştan çoraplar veya bez şeritlerle, ayaklar ise

ucu sivri, deri papuç veya çizmelerle korunurdu. Papuçların çoğu yumuşak deriden okluğu için, her sınıftan insanlar takunya kullanmağa mecbur idiler. Askerler ve belki, taş ocaklarındaki masonlar, daha mukavim ve tabanı takviyeli çizmeler kullanırlardı, fakat bildiğimiz manada topuk ve taban, henüz ortalıkta yoktu. Ucundan uzun bir bıçak veya kama sallanan bir kemer, her erkeker hem de kadınlar tarafından takılırdı. Bu çok maksatlı silahlara **base-lard** denir ve en yaygın kullanım alanı da, yemek yeme idi.

Orta ve yukarı tabakaların giysileri, esasta aynı olmakla beraber, genelde kürk ve işleme ile süslenirdi. Bu giysiler hem daha renkli hem de daha iyi malzemeden yapılmış olurlardı. Şam'dan (Damascus) damasko, Musul'dan muslin ve Gaza'dan tülbent (gauze) kullanılan kumaşlar arasında idi ve muhtemelen Haçlı Seferlerinden sonra tanınmağa başlanmışlardı. İnşaat kayıtlarından, Üstat Masonlara (Ustabaşı veya mimar) bazen, ücretlerinin bir kısmı olarak, böyle süslü giysiler verildiği anlaşılmıştır. Bunlar bileklere kadar uzanır ve **gipon** ile **conteharç**le yerine giyilirdi. Aşağı sınıflar için daha iyi giysiler, İngiliz yünlü sanayiinin daha iyi kalitede kumaş imal etmesini öğrendiği, yarım asır sonrasına kalmıştır.

Masonik Kıyafetler

Ortaçağ inşaatlarının hesap kayıtlarında, masonlara önlük yapmak için postlar satın alındığı görülebilmektedir. Ancak, bu satırların yazarı, o devire ait birçok İngiliz ve kıta Avrupasına ait resimler tetkik etmiş, ve 15'inci asırdan evvel, masonların önlük taktıklarına ait bir ize rastlamamıştır. Londra Antikacılar Cemiyetine ait, takriben 1450 tarihli, tahta üzerine boyanmış bir resimde, Ely'de bir kilise inşaatında çalışan ve kuşak takınmış masonlar görülebilir. (Resim : 1) Önlükler deridenmiş gibi görünmekte ve birinin kapağı var. Buna rağmen, masonların taş ocaklarında çalışırken veya locada ham taşı yontarken önlük takmadıklarını düşünmek için de, herhangi bir sebep yoktur.

Önlük kapakları ise o devir için olağan dışı olup, yaygın olarak kullanılmaları 16'ncı asrın ortalarına rastlar. Takılan önlüklerin herhangi bir özelliğe sahip olduklarına dair herhangi bir iz yoktur. Birçok zenaat için kumaş önlükler olağandı, fakat bazıları bir koyun veya kuzunun bütün postundan yapılırdı. Ayaklara bağlanan kayışlar da kemeri teşkil ederdi. Daha sonra, hayvanın baş derisinin kapak olarak kullanıldığı görülür, ve birkaç asır bo-

yunca bütün ağır iş çeşitlerinde —masonluk da dahil olmak üzere— bu tip kapaklı deri önlük kullanıldığı görülmektedir.

Eldivenler, en eski zamanlardan beri kullanılırdı. Ancak, **Regius** elyazmasından evvel, yukarı sınıflar bile eldiveni sınırlı olarak takabiliyorlardı. D'ğerler, ya parmaksız eldiven takar, ya da ellerine bezler sararlardı. Öte yandan, «The Book of St Alban» adlı, 1220 tarihli elyazmasında, kolluk tipli eldiven takan masonlar ve yontucular gösteren bir resim var (Resim : 2) Muhtemelen, ellerini ve bileklerini sıçrayan taş parçalarından korumak için takılan bu eldivenler, daha o devirlerde, masonların bir ayrıcalığı olduğuna kuvvetli bir işaretir. Masonlarınki, herhalde, eldivensiz icra edilemeyecek tek zenaat olduğundan, bunların özel müsaadeleri olduğu düşünülebilir. Bu, eski masonik belgelerde, eldivenlere yapılan atıfları izah edebilir. Genel olarak yasaklandığı bir devirde, eldiven takma müsaadesine sahip olmak, bunlar, zamanla kıymetli bir anane yaratacak bir önem ve mana verebilir.

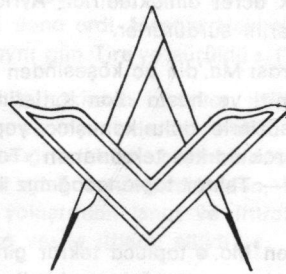
Başka bir yazıda, Regius dönemi, ortaçağ masonunun iş hayatını tetkik etmenin ilginç olabileceği kanaatindeyim.

A.C.F. Jackson'dan

(Quatuor Coronati Locas,

Ön Üs. Muh. 1976-77)

EM.

AMERİKADAN İZLENİMLER

K. Ertan GÜLGEZE

Kanada ve Amerika Birleşik Devletlerinde bazı Locaların çalışmalarına ziyaretçi olarak katıldım. Buralarda gördüğüm uygulamalara ve bizim uygulamalarımıza göre farklılıklara kısaca değineceğim.

Kanada'da birbirlerinden bağımsız çalışan on tane Bü Lo. var. Bunlar Kanada, Avustralya, İskoç ve Amerikan ritüellerinde çalışmaktadırlar.

Lo. çalışmaları üçüncü derecede açıldığından, derece terfileri çok hızlı olmaktadır.

İlk ziyaret ettiğim Locaya katılabilmem, Mason olduğumu kanıtladığım sınavdan sonra mümkün oldu. Bu ziyaretimi takiben, davet üzerine takip ettiğim diğer Localarda sınanmadım.

Çalışmalarda masonik müzik, görevli bir K. tarafından org'la icra edilmekte ve Ritüeller ezbere olarak işlenmektedir. Amerikan Ritüeliyle çalışmada, diğerlerinden farklı olarak, Ma.'deki çalışmaya başlarken o derecenin kelimesini, Nazırlar herkesten fısıltı halinde kulaktan eğilerek öğrenmekte ve en sonunda Üs. Muh.'e rapor etmektedirler.

Geceleri çalışan sanatkâr K. ler için Cumartesi günü gündüz çalışan bir Loca olduğu gibi, askeri kuvvetlere mensup K. lerinde çalıştığı «Army L.» adlı özel bir Lo. var.

Bana ilginç gelen diğer bir nokta da, Sekreter, Hazine Emni ve Koruyucu K. ler Locadan aylık ücret almaktadırlar. Ayrıca bunlar on veya yirmi yıl gibi uzun süre görevlerini sürdürürler.

Ma.'deki çalışma sonrası Ma.'din üç köşesinden ayağa kalkan üç görevli K. evrendeki tüm K. lerimizi ve hasta olan K. lerimizi anarak mutluluk ve sağlık dileyen etkileyici sözlerle dolu konuşma yaparlar. Bu konuşma sonunda celse, karşılıklı olarak üç kez tekrarlanan «Toplandık mutluyuz — Ayrılacağımız için üzgünüz — Tekrar toplanacağımız için sevinçliyiz» sözleriyle son bulur.

K. lik Sofrasını takiben Ma.'e topluca tekrar girilmekte, K. Zinciri kurulmakta ve neşeyle, coşkuyla marş söylenmektedir. Bu marş birbirlerinden ayrılan dostların birbirlerine söylediği güzel sözlerle doludur. Bunu takiben o günkü çalışma son buluyor.

MEŞRUTİYETTEN ÖNCE TÜRKİYEDEKİ MASONLUK

III

Suha UMUR

Ondokuzuncu asrın başlarında, Londra'da sefirlik yapmış olan İsmail Ferruh efendinin, Beşiktaş'taki yalısında kendi gibi düşünen arkadaşları ile yaptığı toplantıları, bazı tarihçiler bir çeşit «Mason Locası toplantısı» saymışlar, bazıları ise buna «Cemiyet-i ilmiye» adını vererek bunun, hevesli gençlere ders veren ve ilim öğreten bir topluluk olduğunu söylemişlerdir. Eski metinlerde «mason» lafı geçmemekle birlikte bu toplantıların bir çeşit «Mason Locası toplantısı» olmaları ihtimal dahilindedir.

İslam Ansiklopedisinin «İstanbul» maddesinde bu konuda şu bilgi var: «... Eski devlet memurlarından olup bir kaç kere elçilik için Avrupaya gidip gelmiş olan, ilim ve irfanı ile tanınmış İsmail Ferruh efendi, İstanbulda ilk Mason Locasını gizliden kurmuş idi. O devrin tanınmış ediplerinden Beşiktaşlı Kethüdazade, Fars edebiyatı mütehasısı şair Fehim efendi, Melekpaşazade Abdülkadir, Cigalazade Tahir beyler gibi devrin edebiyat ve felsefeye meraklı kimseleri bu Locaya girdiler. Merkez, İsmail Ferruh efendinin Ortaköydeki yalısı idi. Locaya dâhil olanlar haftada iki kere toplanıp sohbet ederler ve aralarına yabancı almazlardı. Bu yüzden mezhepsizlikle ve Bektaşilikle itham olundukları için, Yeniçeri ocağının ve Bektaşî tarikatının ilgasından sonra namı bazı Bektaşîlerin de sürgün edilmeleri üzerine, Ağustos ayında, İsmail Ferruh efendi, Abdülkadir ve Tahir beyler de sürgüne gönderildiler. Böylece Locanın faaliyeti sona erdi. Meşhur Hekimbaşı ve müverrih Şanizada, Bektaşilik isnadı ile aynı gün Tire'ye sürüldü » (1).

Lûtfî tarihi bu topluluk hakkında şunları söylemektedir: «... İçlerinde ecânib bulunmadığından ve ol vakitlerde halkın malûmat ve muamelât-i ecnebiyyeye vukufu olmadığı cihetle; beyinlerinde o yolda cerevan eden musahabat ve müzakeret gizli tutulageldiğinden, hariçte bunlara mezhepsizlik ve Bektaşilik gibi yakıştıran isnat ve iftiralara, yeniçeriliğin kaldırıldığı sırada dağıtılmalarına vesile ittihaz edildi...»

Bu topluluğun Bektaşilikle alakası olmadığı muhakkaktır. Bu husus Cevdet tarihinde de yazılıdır: «... Bunların Bektaşilikle hiç taallûk ve münasebetleri yok idi. Hatta Bektaşîlere dair saray-ı humayun cami-i şerifinde

akdolunan meclis-i meşverette Abdülkadir bey Bektaşiler aleyhinde atıp tutmuş ve o kadar ileri gitmiş idi ki, bayağı keramet-i evliyayı inkâr mertebesine varmıştı ... Abdülkadir bey Bektaşilik efkârından pek uzak idi. Ekser evkatta Ferruh efendi ve Şanizade efendi ile görüşüp birlikte düşer kalırlar idiler. Çünkü o zaman Beşiktaş tarafında bir cemiyet-i ilmiye olup heveskâr-ı ulûm ve maarif olanlardan her kim tedrise talib olur ise onu talim etmeği yahut ettirmeği müteahhid imişler...»

Bu, mevzuda pek mükemmel bir araştırma yapmış olan Kemal Salih Sel K., İslam Ansiklopedisinde «Mason Locası» diye bahsedilen, ve kendisinin «Beşiktaş Cemiyet-i İlmiyesi» dediği bu topluluğun, Mason geleneklerine uygun bazı usulleri olduğunu kabul etmekle birlikte bunların her hangi bir cemiyette de bulunabileceğini ve bir Mason Locasının kurulmasının bir takım şerait ve merasime tabi olması gerektiğini ifade ederek bunun bir Mason Locası olmadığı kanaatine varmıştır (2).

Elyazması eski türkçe bir defter ise, İsmail Ferruh efendinin kurmuş olduğu «Loca»'nın mahiyeti ve 1826 senesindeki kapatılma sebebi hakkında bazı ip uçları vermektedir. Müsvedde halinde bazı notların ve bir konuşma metninin yazılı bulunduğu bu defterin pek çok sahifesi eksik olduğundan ne zaman ve kimin tarafından yazılmış olduğu anlaşılıyor. Defterde bu mesele ile ilgili şöyle bir kısım var: «... Babam diyor ki: protestanlık saf ve temiz hak yoludur diyenler ve buna uyanlar. Türk değil yabancıdır. Türklerin kendi kurdukları hak yolu dururken yabancıların açtığı yolda uymaya ihtiyaçları yoktur. Şimdi bunu isbat için size misaller göstermem lâzım ise o da kolaydır: meselâ Masonluk, bütün dünyaya yayılmış, hatta memleketimizde de dal budak sarmağa başlamışken, Ferruh efendi gibi münevver ve Türk kanı taşıyan bir çok zevat böyle yabancı malı Masonluğunun memleketimizde yayılmasına ve kökleşmesine mani olmağa çalışmışlardır. O vakit bütün özü ve esası ve ruhu Türk malı olarak «Muhibban» namında olup ilmi Türk Masonluğunu kurmuşlardır. 2. Mahmud bu hayırlı kuruluşu dağıtmamış olsa idi, bugün bizim de dünya Mason teşekkülleri yanında hem de tam millî ve yerli kuruluşumuz bulunurdu, ve hiç şüphe yok, bizim gibi yabancı mahfillere gelip adalet dilencililiği etmemize hacet kalmazdı...»

Ferruh efendinin konağındaki toplantılar için Menakıbnâme'de (3) şunlar anlatılmaktadır: «... Beşiktaş Mevlevihanesi eski şeyhi Kadri efendi, 'Ortaköy mezhebi' der idi, muradı Ortaköy de yalılıarı olan Ferruh İsmail efendi ile Melekpaşazade Kazasker Kadri beye ve Hoca efendi hazretlerine

(Kethüdazade'ye) ve daha oraya devam eden ehl-i dillere (gönül dilinden anlayanlara) ta'riz (taş atma) idi, çünkü Ortaköy'de Ferruh İsmail efendi ile Melekpaşazade Kadri beyin yalıları ehl-i diller mecma'ı ve sühaşinaslar (sözün kıymetini takdir edenler) merkezi idi.

Ekmeleddin İhsanoğlu, bu konuda yapmış olduğu etraflı araştırmasında (4) Beşiktaşlı bir grup alimin bugünkü manâda bir «ilmi cemiyet» kurmadıklarını ileri sürerek şöyle söylemektedir: «... İşte bu grubun üyelerinin bir yerde toplanıp ücretsiz ders vermeleri, ilmi, politik ve ebedi sohbetlerde bulunmaları, aynı dönemdeki diğer mahfellerden ayrılarak daha özel bir mahiyet kazandığını bize göstermektedir. Bu ilim adamları grubu arasında bir nevi beraberlik olduğunu ispatlayan çok açık deliller vardır. Grubun mutad harcamalarının arifane olarak, diğer bir ifadeyle, dostça, arkadaşça, herkesin kendi gücü kadar bir ödeme yaparak karşılanması, azalardan her hangi biri bir vazife ile taşraya çıkacak olsa yine hissesine düşen miktarı muntazaman göndermesi, bize bu grup azaları arasındaki «beraberliğin» ve «müşterek hareketin» bir teşkilat zihniyetinin varlığından doğduğunu ve bunun Osmanlı devletlerindeki ilk uygulama olabileceğini göstermektedir. Ferruh efendinin üç yıllık Londra sefaretı sırasında edinmiş olduğu intibalarının da böyle bir grubun teşkilinde etkisinin olabileceğini bize ister istemez düşündürmektedir.»

(Devamı Var)

-
- (1) İslam Ansiklopedisi — İstanbul maddesi, C. 5/II, Sh. 1214/28.
  - (2) Kemal Salih SEL, Türk Masonluk Tarihine ait üç Etüd, Mimar Sinan Yayınları, 2, Sh. 5-25, 1973.
  - (3) Menakıb-ı Kethüdazade, Kethüdazade Mehmed Arif efendinin talebesi binbaşı Mehmed Emin bey tarafından yazılmış, 1877 ve 1888 tarihlerinde iki defa basılmıştır. Kethüdazade de bu toplantılara katılmakta idi.
  - (4) Ekmelettin İHSANOĞLU, «19 Asrın Başlarında —Tanzimat Öncesi— Kültür ve Eğitim Hayatı ve Beşiktaş Cemiyet-i İlmiyesi Olarak Bilinen Ulema Grubunun Buradaki Yeri», Osmanlı İlmî ve Meslekî Cemiyetleri, İstanbul, 1987.

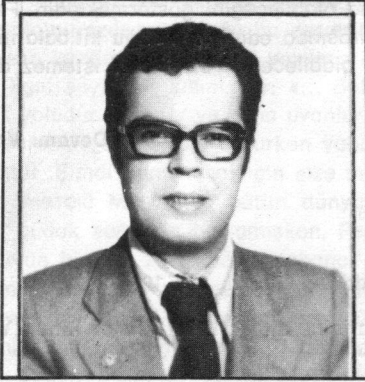
SANATKÂR KARDEŞLERİMİZ (2):

ŞADAN GÖKOVALI

«SANAT, HAYATI YAŞANIR KILAR»

Üner BİRKAN

Yaklaşık 30 yıldır İzmir ve Ege'de çeşitli sanat ve kültür etkinliklerinin içinde görmeye alıştığımız bir ad, Şadan Gökovalı. Kendini sanatçı saymasa da, zamanının büyük bölümünün sanatla haşır neşir geçtiği tartışılmaz.

1939'da Muğla'nın Gökova köyünde doğmuş, Gökova. Soyadı oradan geliyor. İlkokulu Ula'da, ortaokulu Muğla'da, liseyi Aydın'da bitirmiş. 1958'de Üniversite öğ-

renimi için İzmir'e gelmiş. O gün bugündür, «Gökova bağlantılı olarak» İzmir'de yaşıyor. «Bağlantı» şu: Yazın 15 günde bir, kışın ayda bir Gökova'ya gidip limonlarına bakıyor. Şair Çınar Çığ'ın dizesiyle, «Suyu değil, Şadan'ı özler mandarinler. »

Çok yönlü sanatsever ve sanatçisever Şadan Gökovalı ile, sanat üstüne söyleşiyoruz.

Birkan — Sanatla tanışıklık, barışıklık ne zaman başladı?

Gökovalı — Ortaokul ve öncesinden, hep aynı tempoyla okunan şiirler, köyde kimsenin dilinden düşmeyen türküler kalmış belleğimde. Bir de, Orhan Burian'ın «Kurtuluştan Sonrakiler» adlı şiir antolojisi.

Birkan — Sonra?

Gökovalı — Sonra lise dönemi geliyor ki, daha bir içindeyim sanat etkinliklerinin. Herşeyden, herkesten önce, Edebiyat öğretmenimiz Suzan Sunguroğlu okuma, iyi kitaplar okuma alışkanlığı kazandırdı bize. Aydın Ticaret Lisesinde «Işık» adlı duvar gazetesi çıkarıyor, Kıroba gazetesinde okul sayfaları hazırlıyor, şiirler, öyküler çeviriyorum. Bu ara, şiir okuma yarışmasında, Zeki Ömer Defne'nin «Kıyadaki Tekne»siyle birinci oluyorum.

Birkan — Geliyoruz İzmir döneminize...

Gökovalı — İzmir'e İTİA'da okumaya geldikten 15 gün sonra Ege Ekspres'te çalışır buldum kendimi. Bu gazetede yıllarca sanat sayfası yönettim; birçok yeteneğin gün ışığına çıkmasına aracı oldum, birçok şiir yarışma ve matinelere düzenledim. TRT'ye geçtikten sonra da, karınca kararınca sürdürdüm

sanat çorbasına tuz ekme çabalarımı...

Birkan — Son zamanlarda ne gibi çalışmalarınız var?

Gökovalı — Derneğimizin yanısıra İzmir Sanatçılar ve İzmir Kültür-Sanat derneklerinin etkinliklerine katılıyorum.

Birkan — Bir de Salihli olayı var, değil mi?

Gökovalı — Evet. Salihli Belediye Başkanının danışmanı olarak, bu ilçemizde sanat ve kültürün canlandırılmasına, ben de katkıda bulunuyorum. Bu bağlamda Salihli Şiir İkindileri, oyun yazma yarışması, tiyatro şenlikleri, çeşitli sanat dallarında kurslar düzenliyoruz. Kültür - sanat etkinlikleri yönünden Salihli, gerçekten aldı başını gidiyor.

Birkan — Kendi Derneğimizde ne gibi sanat etkinlikleri varedilebiliyor?

Gökovalı — Bir kez, hemen her toplantımızdan son-

ra, «Yararlar»da İzmir, Ege ve Türkiye'deki belli başlı sanat-kültür olaylarını duyuruyoruz. Bazı sanat olaylarını Loca olarak, topluca izlemeye çalışıyoruz. Eşli toplantılarımızda içimizden ve dışarıdan sanatçıları dinleme ola-nağı yaratıyoruz.

Birkan — Peki Sevgili Gökövalı. «Masonluk ve Sanat» aiesek, öncelikle neler düşünür, neler söylersiniz?

Gökövalı - Bunlar birbirlerine uzak kavramlar değil aslında. Sanat gibi Masonluk da, bir yaşama biçimidir. Masonluk gibi sanat da, hayatı yaşanır kılar. İkisinin temel amacı, üstünde yaşayan insanlarla birlikte, dünyayı

güzelleştirmeye çalışmaktadır. Masonluk da bir sanattır. Sanat, insanı, dünyadaki canlılar içinde üst düzeye çıkaran bir olgudur. Masonluk da insanı, daha insanca bir yere oturtmaya çalışan ahlâk okuludur. Sanat Masona, çalışmayı bildiği kadar yaşamayı da bildiğini öğretir. Sanat, Masonun günlük hayatın hay-huyundan uzaklaşıp düşünceye dalmasını sağlar.

Sözün Özü : Masonluk bir sanattır; bir yaşama sanatı...

Birkan — Teşekkürler Şadan Gökövalı.

Gökövalı — Teşekkürler Üner Birkan, teşekkürler «Şâ-kül Gibi»...

GOTTHOLD EPHRAİM LESSİNG

Masonik Oyun Yazarı

Raymond L. KARTER

Bir Franmason «hayatını, bütün insanlığın hayatının mükemmelleştirilmesine yardımcı olabilecek şekilde ayarlayan kişidir.» Bu ideal, içine dönük bir düşünür, taassuba hücum etme fırsatını hiç kaçırmayan, ve bütün benliği ile insanların kardeşliğine inanan bir adamdan çıkmaktadır. Oysa, masonik olarak, çok gizemli olan bir adam. Bu adam, büyük Alman oyun yazarı ve münekkit, Gotthold Ephraim Lessing'dir (1720-81). Dünyanın birçok problemlerine cevapları Masonlukta bulmuş, ve bunları gayet açık ve mantıklı bir şekilde yazılarında, ve özellikle **Ernst ve Falk** adlı, meşhur Masonik Diyalog'da belirtmiştir.

Lessing'in birçok arkadaşları ve tiyatrodan tanıdıkları mason idiler ve kendisi de 1771 senesinde, Baron von Rosenberg'in kurduğu **Zu Den Drei Goldenen Rosen** locasında tekris olmuştur. Lessing'in biyografisinin yazarı, T.W. Rolleston'un kaydettiğine göre, Lessing törende pek etkilenmemiş. Tekristen sonra, Rosenberg; «Şimdi görüyorsunuz ki, ne dine ne de devlete karşı hiç bir düşüncemiz yoktur» deyince, Lessing, «Keşke olaydı. Ben de o zaman birşeyler olduğunu görürdüm.» diye cevap vermiş.

Yine de, bu pek hayır vaad etmeyen başlangıca rağmen, adı, Alman masonluğunun en saygıdeğer adı olmuş ve 2 Ekim 1920 tarihinde, Çekoslovakya'da, onun şerefine, **Üç Yüzlü Lessing** adlı bir Büyük Loca dahi kurulmuştur. Mesleğe katıldıktan sonra, loca hayatında pek faal olduğu görülmediğine göre, Lessing'in Franmasonluğa fayda ve kıymetini anlamak ve ölçmek için hayatını ve yazılarını tetkik etmek gerekir. Orada, bu karmaşık şahsiyetin kilidini açacak anahtarı bulabiliriz.

Gotthold Lessing, Dresden'e 40 kilometre mesafedeki Kamanz kasabasında doğmuş, Almanyanın o zamanki en iyi üç lisesinden biri olan St. Affra lisesinde, ve 1746'dan itibaren de Leipzig üniversitesinde okumuştur. Devrinin «Küçük Paris»i diye bilinen Leipzig'de, Lessing filozof A.G. Kastner'in tesiri altında kalmış ve parlak bir münazaracı olmuştur. Her fikire, mukabelede bulunmaya, entelektüel tartışmalara girmeye bayılıyordu. Kesin bir şekilde ifade edilen bir kanaat, kendisinde mutlaka onun yanlısını çıkartma

arzusunu doğuruyordu. Masonik diyaloglarını takdim ettiğinde, işte bu sistemi kullanmıştır.

LESSING

Daha sonra Leipzig'den ayrılan Lessing, bir süre Berlin'de yaşamış, tiyatro oyunları ve gazetelerde oyun tenkitleri yazmağa başlamıştır. 1751'de de, Wittenberg üniversitesine girerek, henüz 22 yaşında iken lisans üstü (master) derecesini almıştır. Üniversiteyi bitiren Lessing, Berline dönmüş ve ga-

zetecilik ile tercümanlık işlerine devam etmiştir. O zamanın ünlü filozoflarından Moses Mendelssohn ile arkadaş olan Lessing, onun karakterini, «Yahudiler» adlı piyesinde kullanmıştır. Bu bir perdelik oyun 1749'da, ve o devirde çok yaygın olan yahudi düşmanlığına karşı yazılmıştı. Kendi yahudi olmayan Lessing, bu haksızlığı hem oyunun aksiyonunda hem de diyaloglarında, kuvvetle belirtmiştir. Dinî tolerans konusunda bu oyunun 240 sene evvel yazılmış olması, gözden kaçmamalıdır.

1750 senesinde, yirmibir yaşındaki Lessing, birkaç sahnelenmiş olan, yedi oyun yazmıştı. Oysa, ömrünün geri kalan 31 yılında, ancak 5 oyun daha yazacaktır. Ancak bunlardan bazıları, Alman tiyatrosunda önemli bir yer işgal etmişlerdir. Masonik duygu dolu son oyununa kısaca bakalım :

'**Bilge Nathan**'. Bu oyunun özü, içindeki Etik ve ifade ettiği din hakkındaki görüşlerdir. Üç ana karakter (Nathan, Tampliye Şövalyesi ve Selahaddin), üç büyük dini temsil etmektedirler. Lessing oyununda, tolerans lehinde muhteşem bir eser yaratmıştır. Oyun, Boccaccio'nun, üç dini temsil eden üç yüzük temasını işler. Üç oğluna miras bırakılan üç yüzük, aslının kendisinde olup diğerlerinin sahte olduklarını iddia eden üç oğul, bitmeyen kavga ve nihayet, hakimin verdiği karar. Hüküm, birçok defa yayınlanmış, meşhur bir edebî eserdir.

1767'de Hamburga taşınan Lessing, orada Mason olmuştur. Mason olduktan sonra, Franmasonluğun, güçlü ve çok faydalı bir sosyal kuvvet olabileceğinin idrakına varmış ve bunu da «Ernst und Falk» diyaloglarında ifade etmeğe çalışmıştır. Bunlar birçok dile tercüme edilmiş, birçok locada okunmuştur. Diyalogların muhtevası bugün, olağan gibi görünebilirse de, 18'inci asır için, çok ilerici bir görüş tarzını ifade ettikleri tartışılmaz. Birçok münekkidin görüşüne göre, bu denli uyarıcı düşünce ve zarif edebî tarz, ancak Eflatunun «diyalogları ile mukayese edilebilir.

Ars Quatuor Coronatorum
Cilt 88, 1975'den
kısaltan : EM.

PAYLAŞMAK

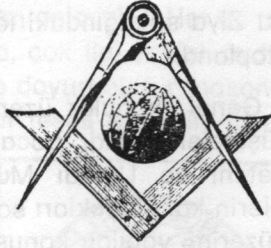
Şöyle bir düşünün; çevrenizdeki kişilerle sıcak bir merhabayı, içten bir gülümsemeyi, güler — yüzlü bir teşekkürü, bir espriyi, size yardımcı olabilecekleri sorunlarınızı, onların neşe veya kederlerini paylaşıyor musunuz? Ya sevdiklerinizle? Kendinize ve onlara zaman ayırıyormusunuz? Yoksa iş, yorgunluk, stres... gibi geçersiz gerekçeler mi sıralıyorsunuz?

Uzaktaki bir dostunuza, sıranın kimde olduğuna bakmadan ne zaman mektup yazdınız? Uzaktaki yakınlarınıza en son ne zaman telefon ettiniz? En son ne zaman sevdikleriniz için sizden istenmeden önce, bir şey yaptınız? Tatlı bir sürprizle dostlarınızı en son ne zaman şaşırttınız? En son ne zaman fıkra anlattınız? Bunları alışkanlıktan, çıkarınız veya şirin görünmek için mi, yoksa içinizden geldiğinden mi yaparsınız? Elinizi uzatmak için sizden yardım istenmesini beklemiyorsunuz, değil mi?

Haydi canlanın biraz, hayatınızı renklendirin. Paylaşmak, şaşırtıcı matematik sonuçlar verir. Güzellikler, sevinçler çoğalır, üzüntüler eksilir, yok olur.

Güzel şeydir paylaşmak, tıpkı yaşamak gibi...

M.T.

Masonların Dünyasından

İç Haberler

★ Büyük Locaya ait, İstanbul vadisindeki Nuru Ziya sokağının 21 ile 25 numaralı binaları arasında kalan, 23 numaralı arsanın sahibi olan vakıf ile, uzun süreden beri yürütülmekte olan görüşmeler, olumlu bir şekilde neticelenmiştir. B.L. ile vakıf, prensipte anlaşmışlar, ve her iki taraf da, ayrı ayrı, Vakıflar Genel Müdürlüğüne, alım satım konusunda müracaat etmişlerdir. Şu anda, Vakıflar Genel Müdürlüğünün oluru beklenmektedir.

Bu parselin satın alınması ile doğacak inşaat imkânlarından, bir an evvel istifade edebilmek için hazırlanmakta

olan avan-proje, 15 güne kadar, İstanbul Belediyesi İmar Müdürlüğüne verilecektir. Nuru Ziya sokağındaki 19, 21, 23 ve 25 numaralar ile Eski Çiçekçi sokaktaki üç binamız, bu avan projeye dahil edilmiştir.

★ İstanbul vadisindeki L.'lar, uzun süreden beri yer sıkıntısı çekmekte idiler. Çok küçük olan «D» mabedi iptal edildiğinden beri, yeni restore edilmiş olan «A» ve «B» mabetleri ile, eski «C» ve «E» mabetleri kullanılmakta idi. Yaz tatilinden istifade edilerek, «C» mabedi yeni baştan dekore edilmiştir. Bu 4 mabede ilaveten, en üst katta «F» adlı yeni bir mabedin inşası-

na geçilmiştir. Bu yeni mabed, yılbaşından evvel hizmete açılacaktır. «D» mabedi iptal edileli, bu ad başka mabede verilmemektedir.

★ B.L.'nin idarî işlerinin daha düzenli yürümesi için alınan önlemler meyanında, bir tanesi özellikle ilgi ve takdir uyandırmıştır. B. Sek. Reşit Ata ve B: Haz. Em. Suat Ağagil, K.'ler, İstanbul vadisindeki L. Sek.'leri ve Haz. Em.'leri ile 4 Ekim, İzmir vadisinde 12 Ekim ve Ankara vadisinde de 24 Ekim tarihlerinde birer toplantı düzenlemişlerdir. Bu toplantılarda karşılıklı fikir alışverişinde bulunarak, hepimizi ilgilendiren işlerin daha da muntazam yürümesinin yol ve yöntemleri tartışılacaktır.

★ Üstadı Muhteremler Danışma Kurulu, 20 Ekim 1988 Perşembe günü, Büyük Üstat Kaymakamı Süha AKSOY K.'in Başkanlığında, Büyük Kurul üyeleri ve Büyük Loca Müfettişleri ile beraber

Nuru Ziya sokağındaki lokalde toplandı.

Genel konular üzerinde görüşmeler yapıldı. Locaların yönetimi ve Üstadı Muhteremlerin karşılaştıkları sorunlar üzerine yapılan konuşmalardan sonra, Genel Kurulun bu sorunları müzakere etmesi için toplanması gerektiğini Musavat Locası Üstadı Muhterem Erkan Çelikkol teklif etti. Bu konuda bir Komisyon kurulması kabul edildi.

Daha sonra lokalimizin yemeklerinin çok yüksek fiata verildiği fikri üzerine konuşmalar yapıldı. Ve lokal işleticisinin yemek kalitesi ve fiat konusunda uyarılması kararlaştırıldı.

★ Edindiğimiz bilgiye göre, geçtiğimiz ay, Sezgi Muh. L. (10 Ekim), Gün Muh. L. (19 Ekim) ve Piramit Muh. L. (28 Ekim) birer panel - sempozyum tertip etmişlerdir. Bu celselerdeki konuşmacılar, hem tertipleyci Muh. L.'lerden hem de kardeş L.'lar-

dan gelmişler. Her üç toplantı da, çok ilgi çekici, aydınlatıcı ve doyurucu bir masonik me-sai teşkil etmiştir.

★ Ekim ayının başla-rında, Kardeşlik Muh. L.'sı, evrensel kardeşliği simgele-yen bir çalışma daha yaptı. Gündeminde, Ömer Faruk Beşkardeşler adlı haricinin tekrisi bulunan bu celseye, İsviçre Alpina B.L.'sına bağ-lı «Panta Reich» L.'sından, başlarında Üs. Muh.'leri ol-mak üzere 22 İsviçreli K., zi-yaretçi olarak katıldı. Ritü-eline uygun olarak geçen cel-senin sonunda, Üs. Muh. Ah-met Erman K., ziyaretçi K.'le-re, Kardeşlik Muh. L.'sının 40'inci kuruluş yıldönümü için yaptırıldıkları özel tabaklardan

hediye etti. İsviçreli Üs. Muh. de, bu güzel jeste karşılık ve bu ziyaretin bir anısı ola-rak, Erman K.'e bir adet şa-rap kupası takdim etti. Celse-yi takip eden yemekte, Alpina B.L.'sı görevlilerinden bir İsviçreli K.'in, böyle güzel bir tören görmemiş olduğunu ve Üs. Muh.'in töreni ezbere ida-re etmiş olmasından nekad-ar etkilendiğini ifade eden söz-leri duyuldu. Bu mutena gece, tüm bulunanların kardeşçe kaynaşmaları içinde son bul-du.

Dış Haberler

Alberta (Kanada) B.L.'-sından

★ 106 No.'lu Lake Sas-katoon L.'sının bir yayınında, aşağıdaki görülmüştür. Ya-zarı bilinmeyen bu kısa notu yayınlamak, bize çok hoş gel-miştir :

«Bu dergide hatalar bu-lursanız, bunların bir maksat-la yapıldıklarını düşününüz.

Biz, herkes için birşeyler ya-
yınlamağa çalışıyoruz ve ba-
zı kişiler her zaman hata ara-
maktadırlar!»

★ Aynı L.'nin 3 Mart, 1988 toplantısında, Frank Wo-
odward K.'in 100'üncü doğum
yıldönümü kutlandı. Wood-
ward K., 1888'de İngiltere'de
doğmuş, bilahare Kanadaya
göçmüştür. 1959 yılında, 45
sayılı İonic Lodge'da Mason
olan K.'imiz, halen 151 sayılı
Lochearn L.'sının faal üyesi-
dir. Sıhhati yerinde olan Wo-
odward K., devamlılığı ile,
K.'lerine örnek olmaktadır.

★ Alberta B.L. Bülte-
ninden : Geçtiğimiz sene
Öğrenci Burs fonuna 36.376
dolar toplanmıştır. Bu meb-
lağ, 1986 senesinde 36.000.—
dolardı. Dolayısı ile bu sene,
44 talebeye 1.000.—er dolar
burs verilmiştir.

İtalya B. Şark'ından
(Grand Oriente)

★ Hiram Dergisinin
Temmuz - Ağustos 1988 sa-

yısından : B. Üs.'in LONDRA
ZİYARETİ

14 Haziran 1988 sabahı,
İtalya Büyük Şarkı B. Üs.'ı Ar-
mando Corona K., İtalyanın,
İngiltere Birleşik B.L.'sı nezdindeki B. Temsilcisi Leslie
Hicks K.'in refakatinde, Lond-
rada, B. Sek. Michael Hig-
ham'ı ziyaret etmiştir. Her iki
taraf da, müşterek Maso-
nik konularda görüş teatisin-
de bulunmuşlar ve bu görüş-
meler, İngiltere B.L.'sı adına,
Higham B.'in tertip ettiği bir
öğle yemeğinde de devam et-
miştir.

Aynı günün geç satlerin-
de, P.S. B. Üs. Armando Co-
rona, 3861 sayılı «Mother-
land» L.'sının şeref misafiri
olarak, Freemason's Hall'da
vuku bulan bir celseye katıl-
mıştır. Celsenin nihayetinde,
P.S. Corona K., L.'nin Üs
Muh:'ine bir takım oymalı çe-
kiç hediye etmiştir.

İsraii B.L.'sından

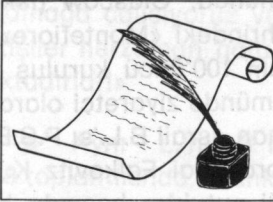
★ Haboneh Hahofshi
Dergisinin 1988/1 sayısından:

Mukades topraklarda, yani Kudüs şehrinde, kurulan ilk L., 17 Şubat 1873 yılında, Kanada B.L.'sı tarafından verilen bir beratla, «Royal Solomon Mother Lodge, No. 293» adı altında kurulmuş, ve Kanada B.L.'sının matrikülünde yer almış.

★ Aynı dergiden öğrendiğimize göre, İsrail B.L.'sının ambleminde, gönye ve pergelin çerçevelediği, her üç dinin sembolü görülmekte imiş: İslam için bir yeşil hilal, Hristiyanlık için bir kırmızı haç ve Yahudilik için de bir altı köşeli yıldız. L.'lardaki yemin kürsülerinde ise, her üç mukaddes kitap yer almakta imiş. (Bizdeki gibi.)

★ Geçtiğimiz senenin

sonunda, Glasgow (İskoçya) şehrindeki «Montefiore» L.'sının 100'üncü kuruluş yıldönümünde ziyaretçi olarak bulunan, İsrail B.L.'sı P.S.B.Üs.'ı Mordechai Falkovitz K.; verdiği nutukta; başında bulunduğu B.L.'nin doğumundan dolayı İskoçya B.L.'sına müteşekkir olduklarını belirtti. Filhakika, 1953 yılında, o zamanın İskoçya B. Üs.'ı Lord Elgin (merhum) ve B. Sek. Alec Buchan (merhum) K.'ler Kudüs'e gelerek, İsrail B.L.'sının konsekrasyon merasimini yönetmişlerdi. Aynı zamanda İskoç Ritüelini tercüme etme müsaadesi de alınmış, ve bu ritüel 7 dile çevrilmiştir: İbranice, Arapça, Fransızca, Almanca, Romence, İspanyolca ve son olarak Türkçe.

Okuyucu Mektupları

—«Şakul Gibi...»nin muhtelif sayılarında M.M. ve EM. imzalı yazılara rastlıyorum. Mahzuru yoksa, bu harflerin kimleri remzettğini söyleyebilir misiniz?...»

Y. KERMEN

Mişel Margulies K., telif yazılarına M.M. ve tercüme ettiği yazılara da EM. olarak imza atmaktadır.

Ş.G...

— «... Adem Hürrem Bıraderin başından geçenleri anlatan karikatürlere bakarken, kendimi yüksek sesle güler buldum... İngilizlerin bir atasözü vardır: 'Hep çalışıp hiç oynamamak Jack'i sönük ve kalın kafalı yapmıştır.' Derginin son sayfeleri, baştaki ciddî ve güzel çalışmaları daha da cazip kılmaktadır...

Reşad UMUR

«Şakul Gibi»nin, Mimar Sinan dergisi yanında büyük bir boşluğu doldurduğuna, daha rahat okunurluğuyla daha büyük bir Kardeş topluluğunun ilgisini çektiğine inanıyorum. Tamamiyle «hususî» bir yayın organı olması hasebiyle de daha geniş konulara rahat bir şekilde yer verebilme olanağına sahip olduğunu umuyorum.

Masonik hissiyatımıza tercüman olmak ve eğitim yanında hepimizi ilgilendiren konularda haberleşmemizi sağlaması da en önemli faydalarından birisi kanımca... bu yayının hazırlanmasında emeği geçen tüm ilgililere teşekkür eder, gelecek çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Güres ÇARKOĞLU
İzmir

SORULAR ???

— **Masonluğun, eski zamanlarda, iki dereceden ibaret olduğu hakkında bazı sözler işittim. Bu doğru mudur, ve eğer doğru ise, Franmasonluk bizim bildiğimiz üç derece şekline ne zaman dönüştü?**

Osman Tümay

— Bu suali cevaplandırmadan evvel, «derece» kelimesinden ne kastedildiğini açıklığa kavuşturmalıyız. Kelimenin bir manası, operatif masonluk teşkilat veya çerçevesindeki muhtelif mesleki seviyeleri, yani sınıfları olabilir. Bu manada, 1390 senesi civarında ve belki de ondan 100 yıl evvel bile, «üç derece»; Çıracak, Kalfa ve Üstat olduğu kesindir.

Modern Masonik kullanımında, «derece» kelimesi,

mesleğe kabul törenleri ile sıkı sıkıya bağlı ve ilgilidir. Sualde, bu mananın kastedildiğini kabul edersek, cevap: 18 inci asrın ikinci çeyreği, yani yukarıda bahsi geçen 'sınıf' tatbikatından en az 300 yıl sonra, olur.

Ne yazık ki, üç dereceli sistemin tatbik sahasına geçişini, dakik olarak tesbit edemiyoruz. 1400 yıllarında, bir tek derecenin — o da Kalfa, yani tecrübe sahibi duvarcı, taşçı — mevcut olduğunu gösteren birçok yazılı belge var. O devirlerde, çıracaklar, ustalarının kölesi durumunda olduklarından, loca içinde herhangi bir seviyeleri (statüleri) olması düşünülemez. Muhtemelen 1500'lü yıllardadır ki, iki dereceli sistem tatbik edilmeğe başlanmıştır. Eskiden köle olan çıracaklar

(apprentice), zaman içinde geliştirilen bir törenle locaya kabul edilmeye başlanmış, ve «kabul edilmiş» (entered apprentice) çırak statüsüne kavuşmuşlardır. İskoçyada mevcut olan 1599 tarihli bir operatif loca tersimatında, bu durumu teyid eden kayıtlar bulunmakta, ve ilki çırak, ikincisi de kalfa için, iki dereceli bir sistemin mevcudiyeti görülmektedir.

Elimizde, 1696 tarihli, ve İskoçyadaki localarda tatbik edilen ritüeli gösteren 3 adet metin mevcuttur. Bunlarda görülüyor ki, localarda tatbik edilen ikinci ve en yüksek derece, «üstat veya kalfa» derecesidir. **Loca içinde her ikisi de aynı seviyede, aynı statüde idi;** «tecrübeli duvarcı.» **Loca dışında** ise, üstat bir işveren olabilirdi, ancak kalfa her zaman işçi idi. Her ne kadar bu usul, İskoçyada tatbik edilen işe de, İngilterede, 1717'de Büyük Loca kurulduğunda, orada da duru-

mun buna benzer olduğuna dair bilgiler mevcuttur. Anderson'un 1723 «Anayasa'sının XIII maddesi, o günlerin ikinci veya üst derecesinin «Üstat ve Kalfa» olduğunu göstermektedir.

Özetle şunu söyleyebiliriz: İskoçyada, üçüncü dereceye, 1600'lü yılların ortalarında veya sonlarında rastlanır demek yanlış olmayacaktır. Bu derece, o zamanlarda tatbik edilen iki dereceli sistemin esas ve üst unsurlarından biri idi. Aynı olayın İngilterede, 1700 yılı civarında vuku bulduğunu «Sloan» el yazmasından öğreniyoruz. Üç dereceli sistem İskoçyada, 1726'dan sonra kesinlikle tatbik edilmekte idi. İngilterede ise, 1730'da, Samuel Pritchard'ın «Masonry Dissected» adlı ifşaat kitabının yayınından sonra yaygın olarak bilindiği sanılmakta, ancak tatbikatına geçişin oldukça yavaş gerçekleştiği bilinmektedir.

BÜYÜK ŞARK DERGİSİNİN, S.KANUN-ŞUBAT-MART 1935

TARİHLİ 18'inci SAYISINDAN:

BÜ.: ÜS.: MUHİDDİN OSMAN K.: İN 4-1-1935 BÜ.:
MEŞ.: FEVKALÂDE TOPLANTISINDA (RENAISSANCE)
MAH.: MUH.: İNİN AİLEMİZE İLTİHAKI MÜNASEBETİLE
OKUDUĞU SÖYLEV

Bugüne kadar Fransa Bü.: Meş.: kına bağlı bulunan sayın (Renaissance) Mah.: ini Türk Mas.: luğu sinesine kabul etmekle çok sevinmiştir.

Bu sayın Mah.:., Fransa Bü.: Meş.: ının **1909** tarihinde İstanbul vadisinde kurduğu 25 seneyi geçen bir hayatı ve parlak bir geçmişi olan bir localı idi. Hepinizin bildiği gibi bu mesut iltihak hadisesi, müessislerinden bulunduğumuz (A.: M.: İ.:) uluslararası Mas.: müşareketinde, geçen Bü.: Meş.: ımızın himmet ve tezebbüsile kabul olunan "territorialité,, itilâfının tabii bir neticesi olmuştur. Bu anlaşma (A.: M.: İ.:) tezekkülünün uluslar arasında mütekebilin temin ettiği en büyük menfaatlerinden biridir. O tezekkülün, bunun gibi uluslararası Mas.: menfaatlerinin takviyesi yolunda masruf mesaisini şükran dilile yadederiz.

Söz geçgen itilâfa göre, her milliyet hududu içinde ancak acunca tanınmış ulusal Meş.: lara bağlı locaların çalışabilmeleri esası kabul edilmiştir. Fransa Bü.: Meş.: ıyla 23 Mart 1932 tarihinde bu maksadı temin için imzalanan itilâfa göre o Meş.: ın İzmir ve İstanbul vadilerinde müesses bulunan sırasile sayın (Homère) ve (Renaissance) Mah.: lerinin nihayet 1937 senesi başına kadar Bü.: Meş.: ımıza iltihak veyahut faaliyetlerini tatil etmeleri kararlaştırmıştı. İzmir vadisinde çalışan sayın (Homère) Mah.: i bildiğiniz gibi bu müddeti beklemeden daha 1932 yılında Bü.: Meş.: ımıza geçmişti; bu sefer sayın (Renaissance) Mah.: i de Muh.: (Homère) gibi yaparak, Mah.: KK.: ının arzusile, mükavele müddetinin bitmesini beklemeden Türk Mas.: ailesine iltihaka karar verdi.

Bugünkü merasimi icab ettiren hâdiseyi, müessesemizi ta başlan-
gıcındanberi yaşatan ve daima ileri yürüten Mas.: kalplerindeki
yüksek insanî mefkûrenin kuvvetlenmesine yardım edenlerin en
mühimlerinden biri saymak gerektir. Onun için Türk Mas.: luğu da
bunu Mas.: luk hayatının çok mesut bir hâdisesi olarak telâkki ve
kayıt etmelidir.

Çeyrek asırdan fazla bir zaman bir vadide, hemen ekseriya aynı
lokallerde ve aynı mukaddes gaye için yani başımızda çalışan kar-
deş Fransız Cümhuriyetinin Bü.: Meş.: ına mensup sayın (Renaiss-
sance) Mah.: iyle şimdiye kadar olan münasebetlerimiz daima en
samimi ve en tabii şekillerde ve tam bir kardeşlik içinde yürüyüp
gitmiştir. Böylece aramızda ötedenberi Mas.: ca ve kardeşçe mün-
asebetleri idameye çalışmış olan bu Muh.: Mah.: in şimdiye kadar
gelip geçen sayın Muh.: Üs.: larına ve bütün kıymetli mesaişi sebk-
eden evvelki Muh.: Üs.: ları pek Muh.: ve münevver Marcelle
Louat ve bugünkü Üs.: Muh.: leri yine pek münevver ve Muh.:
Mossé B.: imize ve Mah.: in iltihak edildiğini kabul ve terviç eden
Fransa Bü.: Meş.: ına saygı ve şükranlarımızı Bü.: Meş.: ımız
Heyeti Umumiyesi namına arz ediyorum.

Muh.: (Renaissance) ın iltihakile Türk Mas.: luğu bu anda yalnız
Mah.: leri sayısını 32 gibi ehemmiyetli bir yekûna çıkarmakla kal-
mıyor; kazancımız kemiyelten ziyade heyfiyet itibarile telâkki edil-
melidir. Kazanılan Muh.: Mah.:, Türk Mas.: luğunda çok kıymetli
ve değerli entellektüel ve moral mühim bir nüve teşkil edeceğinden
faidemiz en çok manevidir. Bütün Türk Mas.: luğunun bu iltihaka
lâyık olduğu ehemmiyeti atfederek sözü geçen Mah.: i daima müte-
zayid bir sevgi ile himaye ve takviyeye çalışacağından eminim.

Mas.: luk kültürümüzün birçok kısımlarını adapte ettiğimiz Fran-
sa Mas.: luğunun bu kültürün yanında pek büyük hissesi olan sayın
(Renaissance) Mah.: ini, kardeş Fransa Mas.: luğunun ebedî bir yadi-
gârı olarak, kullandığı güzel dilile, çalışmakta olduğu ritile ve aynı
ismi ile sinemizde olduğu gibi muhafaza edeceğiz. Matrikülümüzde
[65] numarayı verdiğimiz bu sayın yeni Mah.: imize Türkiye Bü.:
Meş.: ı patentasını şimdi vermekle bahtiyarım.

Maddî ve manevî kıymet ve değeri ölçülemeyecek kadar büyük olan bu iltihak hâdisesinden ötürü sayın (Renaissance) Mah.: ile Bü.: Meş.: ımız ve bütün Türk Mas.: ailesini candan kutlularken yeni 1935 yılının Mas.: luğumuz için muvakkafiyetle dolu bir devrin başlangıcı olmasını ve acunları dolduran bütün insanlara barış yolunda iyilikler ve saadetler getirmesini diler ve sözümü bitiririm.

1958 yılında Eb, Meş. göç etmiş olan ARİF RÜŞTÜ GÖRGÜN K.'imizin, 1955 yılında, TÜRK MASON DERGİSİ'nde yayınlanmış 2 kıt'a ve 1 nefesi.

İki kıt'a:

— 1 —

Gönülden gönüle yolumuz
vardır,
Erenler bezminde kolumuz
vardır,
Uşşaka bir kadeh dolumuz
vardır;
Mest olur içenler peymânemiz-
den.

— 2 —

İnsanlığı aydınlatarak nur-ı
ziyamız,
Bir gün ezeli cehl ile kini ye-
necektir:
Rehberlik edip akl ile hikmet
yolumuzda,
Dünya yeni bir cennete mutlak
dönecektir.

A. R. GÖRGÜN

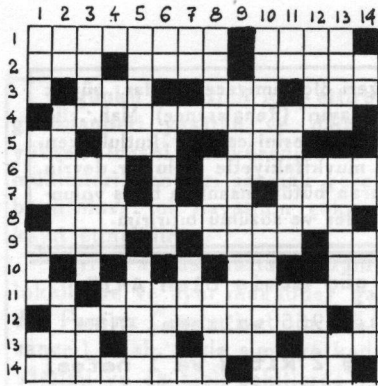
NEFES

Görünmez gözüme bu dünya
sensiz
Olmazsın sevgilim sen de hiç
bensiz;
Var mıdır bir gül ki olsun di-
kensis
Sen benim gecemde mahıtabım-
sın.

İlâhî aşk ile çıkmış yola,
Bakmayız ne sağa, bakmayız
sola,
Gideriz vahdete böyle kolkola
Gönlümün sultanı afitabımsın.

Gözünden okurum ben (Lemye-
zel)i,
Ayırmak ne mümkün senden
(Ezel)i;
(Hikmet-i hilkat)i sezdim sezeli
Sen benim âlemde tek kitabım-
sın.

Arif R. Görgün

SOLDAN SAĞA

1 — Eski B.Üs. (1962 - 65) — Eğik veya istekli, 2 — Aden'de sahip — Argoda destek — Soldan sağa 5/1'in hesap türü, 3 — Kendi, asil, öz — Patlayıcı madde — Milletlerarası, gayri muntazam bir M.'ik teşekkül, 4 — Eski B. Üs. (1965 - 73), 5 — Bir hesapça 80 — Varım (İng) — Kitlese geçici heves (İng.) 6 — Ugandalı İdi — Tahran'da mason, 7 — Kadın başörtüsü veya ben — 28.35 gm. — Bir tip masal, 8 — Eski B. Üs. (1924 - 27, 1927 - 33), 9 — Eski tip bir dolmakalem — Beyazyabancı — Tebriz'de kıl, 10 — Emir komuta zincirinin son halkası — Lems organı, 11 — Nitelik suali — Eski B. Üs. (1930 - 33), 12 — Eski B. Üs (1921 - 24), 13 — Yerine getirme — Ey — Arapça ben — Hal veya yerine getirme, 14 — Kadastrocuların eşya-

larından — Konteyner gemisinin akrabası.

YUKARIDAN AŞAĞI

1 — Buna inanc M.'luğun temel şartlarından — Osmanlıda meydana çıkma, duyulma, açığa vurma — Vücudun dış yüzü — Tekriste haricinin boynundadır, 2 — JM arası — Bir çeşit edebiyat — Kahire'de beli bükülmüş (adam), 3 — Kabullenme — Bir çeşit ortak çalışma — İng. Hv. K, 4 — Cumhuriyetten evvel yüzü ayna gibi parlıyan — İsa doğmadan (kıs.), 5 — Çekoslovak oto markası — Kimyanın atası, 6 — Kısaca memleketimiz — Aleni olarak — Kuranı Kerimin Türkçesi ancak bu olur, 7 — Sporu, meydanı ve lavası vardır — İngiliz arazi ölçüsü, 8 — Hiram yapılan — «Francisco de —», İspanyol ressam — Hayırlı, şerefli ve faziletli, 9 — Eski B. Üs. (1973 - 79), 10 — Mabetlerdekine Parvi deniyor — Baştanbaşça, büsbütün, 11 — Su — Meşhur bir kompleksle ilgili — 86°C'ta eriyen bir metalin sembolü, 12 — Kira parası — Boşluğunu al! — İkinci Halife, 13 — Her 3 dereceninki değişiktir — Tuz'un suda akibeti — Reden önce, 14 — Argoda alay — Ayetin başına gelebilir — Eskiden müderris, kadi gibi ilmiye mensuplarına denirdi.

M.M.

ADEN HÜRREH DİRADER ...

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	A	K	r	P		R	i	S	A	L	E	N		S	E
2	T	A	K	A		E	D	E	B	i		O	P	E	C
3	E	L	B	E		S	E	N	A	R		T	E	R	E
4		B	A	L	O	T	A	J	M	A	H	A	L		
5	B	E	L	L			L	O			E	M	T	E	A
6	E	N		A	E	G		R	O	M	Y		E	K	L
7	N	H		R	Ü			J	O	E		A	S	L	
8		H	A	L	I	Ç			D	E	R	V	i	Ş	
9	C	E	T	V	E	L	V	E	L	E		i	i		U
10	E	R	A			Ü	S	T	A	T			Y	E	
11	L	P		i	M	A		K	A	L	E	B	E	N	T
12	P	E	R	G	E	L	Y	i	N	E	D	E	G	E	L
13		S	i	L	i	K	O	N			E	D	i	Z	
14	A		F	O	S	i	L	E			B	E	B	E	K
15	H	U		O		Ş	A	R	K		i	L	i		i

GEÇEN

SAYIDAKI

BULMACANIN

ÇÖZÜMÜ

ŞAKÜL GİBİ'Yİ EDİNMENİN TEK YOLU ABONE OLMAKTIR

Yıllık (10 sayı) abone bedeli : 15.000.— TL.

Yurt dışı abone bedeli : 15.— Amerikan Doları.

Abone bedelini, İstanbul, Ankara veya İzmir'de **Lokal kapısındaki vazifelilere** yatırabileceğiniz gibi, adresimize **çekinizi** postalayabilir veya bir **posta havalesi** gönderebilirsiniz.

Çek veya posta havalesi kullandığınız takdirde aşağıdaki formu şu adrese postalayınız :

ŞAKUL GİBİ — Zincirlikuyu Cad. 9/13 Etiler 30600 İstanbul

..... Buradan kesiniz veya fotokopisini çekiniz .....

ŞAKÜL GİBİ dergisine abone olmak istiyorum. Abone bedeline ait posta makbuzu veya fotokopisi eklidir. İlk çıkacak sayısından itibaren lütfen adresime postalayınız.

(DAKTİLO VEYA BÜYÜK HARFLE YAZINIZ)

Adım, Soyadım : ... ..

Adresim : ... ..

... ..

... ..

Telefon No. : ... .. Locam : ... ..